

מציאות חדשה? זה מה שצפוי בלבנון בעקבות כניסת צה"ל לדרום המדינה

08.10.2024 | גנדלמן | written by אופיר

הישגיו האדירים של צה"ל נגד חיזבאללה בשבועות האחרונים, שהחלו במתקפת הביפרים ועברו לחיסול בכירי הארגון ובראשם המזכ"ל הכריזמטי והמסוכן חסן נסראללה, וכעת בחיסולו (ככל הנראה) של יורשו האשם ספי א-דין, מטלטלים את המערכת הפוליטית בלבנון עד היסוד.

המדינה הלבנונית, שמזמן הינה שלד ששימש כסות למדינה האמיתית שבנה חיזבאללה [?] כובש לבנון בשירות איראן [?] נתפסת כעת במצב חסר תקדים. האם זו הזדמנות לתיקון או שמא תיפול שוב שדודה לרגלי גורמי הכוח העדתיים שהרסו אותה?

חיזבאללה, גורם הכוח המרכזי במדינה בשלושים השנים האחרונות, סופג כעת מכות אותן לא דמיין בסיוטיו הגרועים ביותר. אבידותיו עצומות והנזק המורלי שנגרם לו גדול לא פחות. כמעט כל שדרת ההנהגה חוסלה תוך ימים. שיעור גדול ממחסני הרקטות והטילים שלו הושמד. מאות מלוחמיו נהרגו והוא איבד את אחיזתו הפיזית בדרום לבנון, הן בשל כניסת צה"ל לכפרים והן בשל נטישת התושבים ההמונית ומנוסתם צפונה. גם מעוזיו בבקאע ובדאחיה, שנחשבו על ידו כבלתי פגיעים, נהרסים.

על פי הערכות, יותר ממיליון לבנונים [?] חמישית מהאוכלוסייה(!), עזבו את בתיהם והפכו פליטים, בין אם בארצם או אף בסוריה, החרבה בעצמה. מראות אלה של פליטים נמלטים בהמוניהם מוכרים היטב לעולם הערבי ממלחמות 1948 ו-1967. מלחמת לבנון השלישית המתנהלת בימים אלה הינה, אם כן, הנכסה (כינויה של מלחמת ששת הימים) השנייה שאחרי הנכבה (כינויה של מלחמת 1948).

מה יקרה כעת בלבנון בעקבות הפגיעה בחיזבאללה? האם יש סיכוי לשינוי יחסה לישראל? האם יש סיכוי להסדר מדיני עמה? כדי לענות על שאלות אלה, יש לזכור כמה עובדות יסוד:

- אין עם לבנוני. יש עדות החיות בלבנון, שהן יריבות בהגדרה זו לזו אך לעיתים משתפות פעולה מטעמי שרידות וכוח פוליטי. המערכת הפוליטית בלבנון מפוצלת עדתית באופן חסר תקנה, עפ"י חוק. כל עדה מחזיקה מפלגות ומיליציות משל עצמה ודואגת אך ורק לאינטרסים הצרים שלה.
- ממשלת לבנון, שהינה ממשלת מעבר, אינה מתפקדת זה שנים בשל שחיתות חבריה ונאמנותם לחיזבאללה. אין בלבנון מנהיג מוסכם שיקבל החלטות בשם כולם. חוקתית, המדינה מונהגת ע"י שלישייה: הנשיא (המארוני), יו"ר הפרלמנט (השיעי) וראש הממשלה (הסוני). נסראללה שלט בשלושתם.

▪ גם אם יש כעת שיח הולך וגובר בלבנון ☒ כולל מצד ראשי המפלגות והעדות, המתנגד למלחמה ומותח ביקורת על חיזבאללה על כך שגרר מדינה שלמה למלחמה שמביאה לכך שלבנון הולכת ונדמית לעזה, וקורא לניתוק הזיקה שיצר חיזבאללה עם חמאס, הרי שמעטים מאוד בלבנון מעזים להביע תמיכה בהכרה בישראל ובהגעה להסדר מדיני עמה, כאמצעי לסיום הסכסוך עמה.

▪ השיעים בלבנון נמצאים במצב לא מוכר. מנהיגם מזה 32 שנה חוסל והארגון המרכזי שייצג אותם נלחם כעת על חייו. נביה ברי, מנהיג הארגון השיעי השני במדינה ויו"ר הפרלמנט, מאמץ כעת קו מתון ופרגמטי יותר, למעשה מחוסר ברירה. כך, הביע תמיכה בהפסקת אש קבועה עם ישראל ("הודנה"), פריסת הצבא בדרום ולכך שהצבא יהיה הגורם היחיד במדינה שישא נשק (כלומר, פירוק חיזבאללה מנשק). עד חיסול נצראללה הוא היה בעל בריתו המושבע.

▪ בלבנון מתנהל כעת שיח האם לנצל את ההזדמנות שנוצרה בעקבות המכות שספג חיזבאללה וליצור מערכת פוליטית חדשה, מאוזנת ואחראית יותר. דיון זה יימשך עוד תקופה.

על כן, אין לצאת מנקודת הנחה אופטימית מושבעת, שבהכרח יחול כלפינו שינוי מדיני חיובי בלבנון. העדות בלבנון מסוכסכות בין לבין עצמן באופן כה עמוק וחסר תקנה, עד שסביר להניח שהוואקום הפוליטי שאיפייך את המדינה הלבנונית בעשרות השנים האחרונות יימשך.

יתרה מזאת, הדבר היחיד שהלבנונים מסכימים עליו הן הסיסמאות השחוקות והריקות עליהן הם גדלו, לפיהן יש לשנוא את ישראל, לייחל לחיסולה ולתמוך בפלשתינים (וזאת למרות שהם הרסו את לבנון בשנות ה-70 וה-80 וגרמו למלחמת האזרחים האיומה שהשתוללה בה במשך 15 שנה).

בנוסף, הנשיא החדש ☒ אם וכאשר ייבחר, בנסיון ליצור מציאות פוליטית חדשה ויציבות רופפת במדינה המרוסקת ולתת לה פראנטור בינלאומי יעיל שיוכל להשיג לה סיוע כלכלי לשיקום ולחץ על ישראל, לא יהיה סאדאת חדש, אלא יפעל נמרצות מדינית נגד ישראל לשם סיום המלחמה טרם חיסול חיזבאללה סופית, ומבלי לתת דבר אמיתי בתמורה.

יותר מזה, גם אם תהיה החלטה חדשה של מועצת הביטחון שתקרא לפריסת צבא לבנון בדרום המדינה על בסיס החלטה 1701, ולפירוק חיזבאללה מנשקו על בסיס החלטה 1559, הרי שניתן להעריך בסבירות גבוהה מאוד שהיא תפעיל לחץ כבד הרבה יותר על ישראל ותהיה מעומעמת באשר למנגנונים שיאפשרו ליישם את ההתחייבויות הנוגעות ללבנון.

בסופו של דבר, הדרך הטובה ביותר הנראית בתקופה הקרובה להבטיח את אי יכולתו של חיזבאללה להתאושש הינה להישאר בדרום לבנון ברצועת ביטחון ריקה מאוכלוסיה, שתקל על פעילות צה"ל כנגד הארגון, ולפעול אווירית כנגדו בשאר חלקי המדינה.

ככל שחיזבאללה ייחלש ותגדל הנכונות של גורמי הכוח השונים בלבנון לפעול באמת על מנת שהמדינה לא תיגרר למלחמה חדשה נגד ישראל, כך יגדלו הסיכויים להיווצרות מציאות חדשה, טובה יותר עבורנו. האם זה ודאי? האם הסיכוי לכך גבוה? לא, אולם זו עדיין ההתפתחות החשובה ביותר בלבנון עבורנו מאז ומעולם.

פורסם בישראל היום, בתאריך 08.10.2024.